

הצעה לסדר ומבנה של ספר ירמיהו / יוסי אליצור

(I)

א) אברבנאל-הקדמה לספר ירמיהו (עמ' רצז-רצח):

... וראוי עתה להתבונן בענין ירמיהו הנביא עליו השלום: ... וכפי הנראה בסיפוריו ונבואותיו יתבאר באמת שהיה הנביא הזה שלם... עד שבמעלת נבואתו נתקרב ונתדמה לאדון הנביאים [=משה רבנו] ע"ה... ואמנם בשלמות והחיקוי [=התכונה החקוקה באדם] השני, שהוא בצחות המליצה ושפת יתר, אחשוב אני, **שלא היה ירמיהו שלם מאוד בסיודר הדברים** וייפוי המליצה, כמו ישעיהו הנביא וגם נביאים אחרים. ומפני זה תמצא בירמיהו פסוקים רבים שלפי דעת המפרשים כולם יחסרו להם מילה או מילות... **ותמצא בדבריו גם כן המוקדם - מאוחר, והמאוחר - קודם**: כי הנה אחרי שזכר חורבן הבית ותשלום מלכות צדקיהו, חזר לספר מענייני המלך יהויקים שקדם אליו... בשאר הנביאים תמצא זה על המעט, ובדברי ירמיהו הוא על הרוב כפל כפליים ממה שנמצא בשאר הנביאים. ואני אחשוב שהיתה הסיבה בזה - היות ירמיהו נער בשנים כשהתחיל בנבואה, ולכן לה היה עדיין שלם בדרכי הלשון ובסדריו וביופי המליצה, ועל זה באמת אמר "הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי"... אמנם ירמיהו היה מן הכהנים אשר בענותות, ובקטנותו קודם שירגיל הדיבור וידע מוצאיו ומובאיו, באתהו הנבואה והוכרח לדבר מה שציווהו השם, בלשונו דרגיל בו...

ב) מלב"ים, הקדמה לירמיהו:

... והנני אומר (ועם האדון אשר היה משלומי אמוני ישראל הסליחה) כי את הטוב - שנקבל מאתו, ואת הרע לא נקבל! ... ובטרם אשיב על דבריו בעצמם, אומר, כי **החקירה הזאת** בכללה לתור ולבקר את כתבי הקודש שכתבו הנביאים ביד ה' ורוחו עליהם... - **אין לה מציאות!**... איך יעלה כזאת על לב איש שלם בתורתו ואמונתו לדמות את השפע הא-לוהי הנבואי אשר ישפוך את רוחו על חוזיו ומלאכיו... אל שפע השכל האנושי, אשר הוא עלול [=מועד] לטעות וחסרונות, מצד היותו כוח חומרי מוגבל שוכן בית חומר אשר בעפר יסודו?... ואשר טענו עליו [=על ירמיהו] שאין לפרשיותיו סדר כפי הזמן שבו ניבא נבואותיו, הלוא **כן גם בתורת ה' התמימה - אין מוקדם ומאוחר בתורה, ולא נסדרו הפרשיות על סדר הזמנים רק על סדר מכוון בחוכמת א-להים**... והיה לו לר"י אברבנאל [=ר"י אברבנאל] במנותו את העניינים שבם נשתווה נביאנו עם אדון הנביאים - למנות גם זה מכללם!...

ג) בבא-בתרא יד ע"ב:

ת"ר: סדרן של נביאים: יהושע ושופטים שמואל ומלכים ירמיה ויחזקאל ישעיה ושנים עשר ... מכדי ישעיה קדים מירמיה ויחזקאל - ליקדמיה לישעיה ברישא? כיון דמלכים סופיה חורבנא, וירמיה כוליה חורבנא, ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתא, וישעיה כוליה נחמתא - סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא. **תרגום:** הואיל וישעיה קדום מירמיה ויחזקאל - שיקדימו את ישעיה בראש? (תשובה: כיון שמלכים סופו חורבן, וירמיהו כולו חורבן, ויחזקאל תחילתו חורבן וסופו נחמה, וישעיהו כולו נחמה - סומכים חורבן לחורבן ונחמה לנחמה.

(II)

דוגמאות להצעות חלוקה (וחוסר הנחת שהן מעוררות):

- (א) דעת מקרא, ירמיהו (מבוא עמ' 41-44) [ההערות בסוגריים **מרובעים - שלי, י"א**]:
- (1) **פרק א' (עד ב', ג)**: "הקדשה" [חאומנס כבר בהקדשה בשנת 13 ל**יאשיהו** ברור שילחמו בנביא וירדפוהו!]
- (2) **ב', ד - ח', יז**: מגילת התוכחות הראשונה [מה ההבדל בין זה לבין הפסוקים והפרקים שלאחר מכן?]
- (3) **ח', יט - י"ז, ד**: דברים שהוסיף ברוך בן נריה [!!!] על נבואות ירמיהו - ואפילו לאחר החורבן [!!]
[וזאת מניין? ומדוע הוסיף באמצע הספר ולא בסופו? ובכלל: דבר מפורש הוא (פרק מ"ה) שברוך איננו נביא !!]
- (4) **י"ז, ה-יח**: אפיגרפות אישיות של ירמיהו שעניינן ביטחון בה' [חאומנס גם פסוקים ה-יג ("ארור הגבר... ברוך הגבר... קורא דגר ולא ילד וכי'") - גם הם דברים אישיים של ירמיהו?]
- (3) **י"ז, יט - סוף כ"ט**: נבואות על המנהיגות של עם ישראל [האם גם פרקים י"ח-י"ט (משל בית היוצר ומשל בקבוק החרס)!! וכן: פרק כ"ה דן בגזרת 70 שנות שעבוד לבבל?]
- (4) **ל"ה-ל"ו**: מגילת הגאולה (-כולל פרק ל"ד=דוגמא לחטא הגורם חורבן; ל"ה= דוגמא לנאמנות שמבטיחה קיום) [הכנסת פרקים ל"ד-ל"ה, נראית מאולצת (ל"ד=שחרור העבדים; ל"ה= בית הרכבים)]
- (5) **ל"ו - מ"ה**: "מסתבר שהפרקים ל"ו-מ"ה גם הם מגילה מיוחדת" [אך לא הסביר במה ייחודה!].
- (6) **ל"ז - מ"ד**: קורות ירמיהו מהימים האחרונים של ירושלים ועד הגלות במצרים + פרק מ"ה= נבואה על ברוך [מדוע החורבן באמצע איננו מהווה קו תיחום ופרדה? ומה הקשר לנבואה על ברוך + שהיא בכלל משנת 4 ליהויקים?]
- (7) **מ"ו-נ"א**: נבואות על העמים
- (8) **נ"ב**: "פרשה זו אינה מגופו של ספר הנבואות והקורות של ירמיהו, אלא נספחת עליו" [!!!]

והוא מסיים (עמ' 44): "הנבואות על ישראל מסיימות בסוף פרק ל"ה. נמצא ספר הנבואות על הגאולה הוא בעצם סיום של ספר הנבואות של ירמיהו על עם ישראל, ומתקבל על הדעת שירמיהו וברוך נתכוונו להעמיד את נבואות הנחמה כגמר של הנבואות על ישראל, ללמדך שעל אף נבואות הפורענות סוף שיגאל ה' את עמו" [ומה עם הפרקים ל"ו-מ"ה - לא ירמיהו אמרם!! אז מי אומרם?]

(ד) פרופ' מנחם הרן (עולם התנ"ך - ירמיהו, מבוא עמ' 15):

"נראה שבעיקרו נחלק ספר ירמיהו לארבע חטיבות:

פרקים א-כו (נבואות פורענות בעיקרן) [=למעט למשל פרק ג, או תחילת פרק כ"ג, ועוד!]

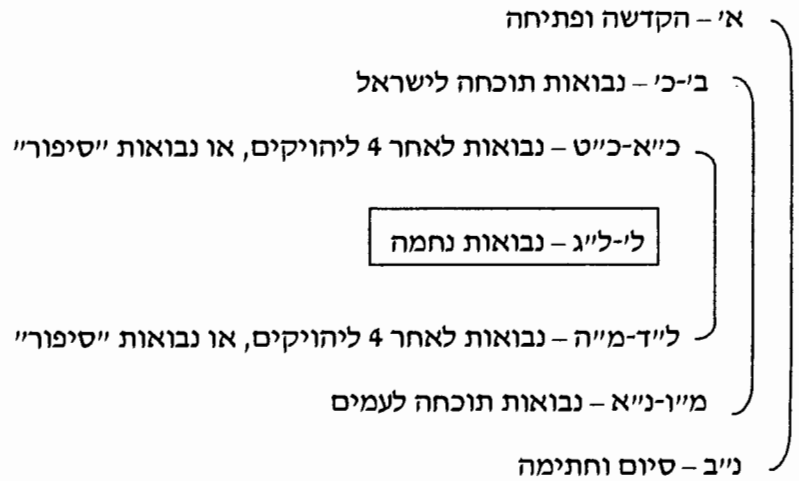
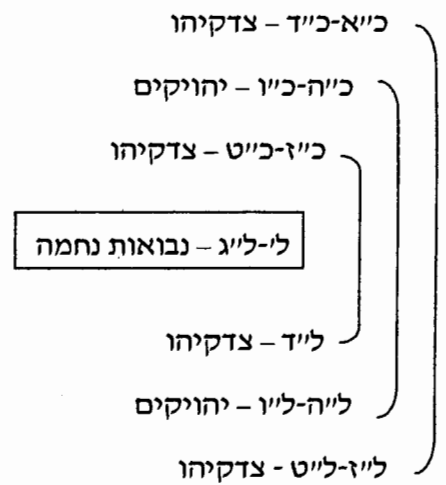
כז-לה (נבואות נחמה בעיקרן) [=למעט פרקים כ"ז-כ"ט, ופרקים ל"ד-ל"ה = 6 פרקים מתוך 9...]

לו-מה (סיפורים מחייו של הנביא) [האם גם פרקים מ"ד-מ"ה? ומה עם הנבואות לעם שבשאר הפרקים?]

מו-נא (נבואות על הגויים)"

ובסופו של הספר הושם "נספח" = פרק נב.

(III)

הצעה חדשה לסדר ומבנה בספר ירמיהו:תת-המבנה של פרקים כ"א-ל"ט:

מ"מ"ד - גדליה בן אחיקם

מ"ה - נבואה על ברוך בן נריה